مەیەڵن بمرم،من بناغەی سەرمایەکانتانم، بێ ڤاکسینم مەکەن!.. عبدالرحمن محمد (مەلا ڕەحمان ئاوارەکان)

ئێمەی خەڵکانی ووڵاتانی تازەپێگەیشتوو، ئەگەر لە بەرەوو پێشچوونی زانستدا بەشدار نەبووینە، نموونەی ؛زانستی ئابووری و کشتووکاڵ و کارەبا و ئەستێرەناسی(ئەمەش دەتوانین بە وەرنەگرتنی هیچ یەک لە خەڵاتە جیهانیەکان بسەلمێنین،وەک خەڵاتی نۆبڵ) ، بەڵام لە دروست کردن و گەرم کردنی بازاڕدا بۆ شت و مەکی دروستکراوی وڵاتە پێشکەوتوو و پیشەسازیەکان سەرقافڵەین! بە تایبەتی ووڵاتە بە ناو ئیسلامیەکان، کە تایبەتمەندن لە عیبادەت و خواناسیندا، ئەم ژیانەیان بە لاو□ شتێکی کاتی و بە سەرچووە، بۆیە خۆیان بە زانست و پیشەسازیەووە خەریک ناکەن! لە بەرامبەر ئەمەدا، سروشت کۆمەڵێک کانزا و سەروەتی ژێرزەمینی پێیان بەخشیووە، کە بریتین لە چەند چاڵە بیرێک لە نەوت و گاز، کە تا ئێستاش رەواج وبازاڕی گەرمە وڕەوڕەوەی پەرەپێدانی گەشەی پیشەسازی ڕۆژئاوایی پێ دەچێتە پێشەووە، بەڵام وا کۆمەڵێک شێوازی تر لە ووزە، لە چەشنی ووزەیی خۆر و ووزەیی با و ووزەیی ئەتۆم خەریکە جێگەی دەگرێتەووە.

بۆ ئێمەی ئابووریناس جێگەی پرسیارە دواڕۆژی ئەو کۆمەڵگا بێ زانستانە، کە تەنها وەک گیاندارێکی کێووی لە سەر سروشت دەلەوەڕێن، دەبێت دواڕۆژی نەوەکانی داهاتوویان چۆن بێت!؟ بەڵام کۆمەڵگا خۆیان دەڵێن(خودا دەلیل و پشتیوانی خەڵکی داماوە و بە برسێتی نامانهێڵێتەووە!؟) ، کەواتە دەتوانم بڵێم ١٠٠٪ بازاڕین بۆ ساغ کردنەووەی کاڵاکان، وە تا ئێستاش هیچ تروسکاییەک نیە، کە ڤاکسینێکی یا پێکووتەیەکی دژە ڤایرۆس لە دواڕۆژدا، لە بەغدا و ڕیاز و تاران و مەقادیشۆ و کابولەوە دروست بکرێت بۆ مرۆڤایەتی. ڤاکسین یا پێکووتە، بۆ ماوەی چەند مانگێکە لە وڵاتانی پێشکەوتوو بە کار دەهێنرێت و هەندێکیشیان بۆ دووەم جار و سێهەم جار وەری د□گ□رن! تا ئێستا دەنگێک نیە لە کوتانی خەڵکانی کۆمەڵگا تازەپێگەیشتووەکان !؟ ئایا ئەم هاوکێشە، لە کۆتاییدا کارەساتبار نا بێت؟ ئایا جیهانی بوون ناکەوێتە مەترسیەووە؟ ئایا ڕاوەستانی ژیان لە کۆمەڵگا دواکەووتووەکان یا تازە پێگەیشتووەکان، چ

کاریگەریەک لە سەر ڕەوڕەوەکەی ئابووری و پیشەسازی، وڵاتە پێشکەوتووەکان دادەنێت؟ ئایا کۆڕەکەی سەرمایە لە جەمسەرێکی زەوی، نەبەستراوەتەوە بە جەمسەرە هەژارەکەی تر؟ ئایا لەجیکە، نیووەمان بمرین لە بێ ڤاکسینی، نیووەکەی تر خۆیان بتوانن ، نان و جلو بەرگ بۆ خۆیان دابین بکەن؟ سەدان پرسیاری تری ووروژێنەر!؟

با ئێمە، خەڵکی هەژاری کۆمەڵگا ، بە تەزبیحەکەی دەستمان بێت، یا بە کۆمەڵێک بەرد و زیخ و چەو بێت، چونکە نەخوێندەوارین! با بزانین بە نەمانی ئێمە جیهان چی بەسەر دێت، یا وڵاتە پێشکەوتووەکان؛ ڕۆژانە لە سایت و پەیجە کوردیەکاندا، دەبینین و دەبیستین، سەدان ئۆتۆمبێل وەردەگەڕێن ، سەدان کەسی بریندار دەبرێن بۆ نەخۆشخانەکان، ئێمە تەنها لە کوردستان! کە وڵاتێکی پڕ نەوت و قیر و دەوڵەمەندە، جا دەبێت لە بەنگلادیش و فلیپین و تەنزانیا چی کارەساتێک بێت!؟ با بێینەووە سەر جادە و بانەکەی کەلار و کفری و دەربەندیخان و سلێمانی، ئەم ئۆتۆمبێلە وەرگەڕاوانە، چەند پارچەی یەدەکی دەوڵەت بە چاککردنەوە، ئەگەر بە تەواوی تێکشکابێت، ئەووە ئۆتۆمبێلێکی نوێ دێتە جێگەی! بریندارەکان، چەند خەرجیان دەبێت!؟ سندوقەکەکەی دایکم، لە لوقوم وبسکیت و شیرینیەکانی ترەووە، ئەگەر دروست کراووی دەرەوەی کوردستان نەبێت، بە دڵنیایی، پێکهاتەکەی لە شەکر و ڕۆن و ئەو تام و بۆنانەی تێیان دەکرێت لە دەرەووە هێنراون! تەقینەووەی ئەو بۆمب و مووشەکانە، کە بەجگە لە خەرجی خۆیان، ئەو وێرانکاریانە لە ژێرخانی کۆمەڵگا لە جادە و کارەبا و تەلەفۆن و ئاو و ئاوەڕۆ، لە کاتێکدا کە خۆمان ناتوانین وایەرێکی کارەبا دروست بکەین!؟ کەش و هەوای ژینگەی تاسلوجە و بازیان و لەیلان، کە هەزاران تووشبووی شێرپەنجە و نەخۆشیەکانی هەناسەی لێ دەبێتەووە، کەواتە فرۆشتنی هەزاران بگرە ملیۆنان تەن لە داودەرمان! خۆمان نووکی دەرزیەکمان بۆ ناکرێت کە شەریقەت لە دەدات! مانگاکان، کە دەسوڕێنەووە بە گەڕەکەکاندا لە سەر زبڵ و خۆڵ و خاشاک، بە پارویەک دەگەڕێن، تا بیخۆن! کە سەدان جۆر میکرۆب و نەخۆشی دەگوازنەووە! من کەمم باس کرد، تۆ خۆت، لای خۆتەووە، ئەووەی دەیزانیت، بیخە سەر بەڵگەکانی من. ئێمەیی کرێکار و زەحمەتکێش بە لەش ساغی و بە برینداری و بە مردوویش ژمارەین وکەرقی قازانجەکان بەرز دەکەینەووە لە بۆرسەکانی جیهاندا!

با بێینە سەر ژمارە رەسمیەکانی وڵاتە پێشکەوتووەکان، لەکاتێکدا ئەگەر ڤاکسین نەدرێتە ئەو وڵاتانەی تازە پێگەیشتوو، خەڵکی چالاکی ئابووری و کۆمەڵایەتی کەم بکەنەووە و لە ماڵەووە دانیشن، بزانین ، چەند زەرەرمەند دەبن؟ لە لێکۆڵینەوەیەکدا هاتووە؛ ئابووری

جیهانی زیاتر لە ٩ تریلیۆن دۆلار(١ یەک تریلیۆن= ملیۆن* ملیۆن) زەرەرمەند دەبێت بە هۆی کۆرۆناوە، کە دەکاتە داهاتی یابان و ئەڵمانیا بە یەکەوە لە ساڵێکدا! ئەگەر نیوەی وڵاتە دواکەوتووەکان ڤاکسینەکەش بە کار بهێنن و زیان و کەرتی ئابووری بگەڕێتەوە دۆخی جارانی، هێشتا ئابووری جیهانی، بڕی ١.٨ تریلیۆن بۆ ٣.٨ تریلیۆن زەرەرمەند دەبن، کە زۆربەی ئازارەکەی بەر وڵاتە پێشکەوتووەکان دەکەوێت.

ڕوون و ئاشکرایە کە ئابوورییەکان هەموویان پێکەوە بەستراونەتەوە"، بۆیە، لە دواڕۆژدا هیچ ئابوورییەک ناتوانێت چارەسەر بکرێت، ئەگەر ئابورییەکانی تر چارەسەر نەکرێن. چونکە کۆڤید١٩ نە سنور دەناسێت نە ڕەگەز و نە جیاوازی چینایەتی، وەک دەبینین تا ئێستا کاری خۆی کردووە لە هەموو جێگەیەک، لە داڕوخانی ئابوورییەکانەوە بگرە تا مەرگی ملیونان کەس لە هەموو جیهاندا، هەرچەندەک زۆربەی نێچیرەکانی خەڵکانی کرێکار و زەحمەتکێش بوونە، کە کاری دەستییان لە کارگەکاندا ئەنجامداوە، بە کەمێ، دەنا دەوڵەمەند و خاوەن پلە بەرزەکان، لە زۆر شوێن توانیویانە لە ماڵەوەوە، لە ڕێگەی ئینتەرنێت و کۆمپیوتەرەوە کارەکانیان ڕاپەڕێنن و تێکەڵاوی کەسانی تر نەبن، ئەگەر زۆریش دەوڵەمەند بێت، یا لە ناو بەلەمەکەیدا ژیان دەکات، یا لە دوورگەیەکی دوورە دەست، کە کەسی تووش بوو ناتوانێت بچێتە ژوورەوە بۆ لایان.

لە ئەنجامدا، ئەگەر خەڵکانی وڵاتانی تازە پێگەیشتوو، لە ماڵەوە بمێننەوە تا ڤایرۆسەکە بڵاو نەبێتەوە، بەکاری بڵاو دەبێتەوە و خەڵکی تووشی بێ پارەیی دەبن و لە کۆتاییدا، ناتوانن شتو مەک بکڕن، کە ئەم هاوکێشەیە، سەرچاوەی بەرهەم هێنانەکەی ئەمەریکا و ئەوروپا و کەمێک وڵاتی ڕۆژهەڵاتی کیشوەری ئاسیایە وەک چین و تایوان و یابان، کەواتە ئابووری وڵاتە پێشکەوتووەکانیش تووشی داڕوخان دەبن. تەنها ئەو پارچە یەدەکانەی کە ساڵی پار مامەڵەی پێوە کراوە لە نێوان وڵاتاندا بایی ١٨ هەژدە تریلیۆن دۆلار بووە.

دەبینین، زاناکان لە ماوەیەکی زۆر کورتدا توانیان بەشێکی تەواو لە ڤاکسین دروست بکەن ، مەزەندە دەکرێت سێ جار لە ژمارەی دانیشتوانی وڵاتەکانی خۆیان زیاتر بێت، بەڵام تا ئێستا ڕێگەی ناردنە دەرەوەی پێ نەدراوە بە وڵاتە تازە پێگەیشتووەکان، ئەگەر وا بڕوات هەندێک وڵات تاساڵی ٢٠٢٤ ڤاکسینی پێ ناگات!

وڵاتە پێشکەوتووەکان، بە ملیۆنها دۆلاریان خەرج کردووە لە پێناو ڕاگرتنی چوارچێوەی ئابوورییەکانیان، تا تووشی مایەپووچی نەبن، بەڵام وڵاتانێک کە تەنها داهاتیان ئەو کانزا ومەتریالە

سروشتیانەیە لە چەشنی نەوت و مس و ئاسن، بە هۆی وەستانی چالاکی کارە ناوخۆیەکانیان بە هۆی مانەوەیان لە ماڵەوە بە هۆکاری وەستانی بڵاووبوونەوەی ڤایرۆسی کۆرۆنا و کەمی داوا لە سەر کانزاکانیان بە هۆکاری وەستانی زۆر کارگە و ڕشتەی هەمەجۆر کە پشتیان بە نەوت و گازی هاوردەی وڵاتانی تازە پێگەیشتوو بەستبوو لە لایەن کۆمەڵگا پێشکەوتووەکانەوە، تووشی حاڵەتێک بوونە، خەریکە شیرازەی بە تەواوی لە دەست دەدات و مایەپووچ دەبێت، نموونە عێراقە، کە خەریکی بەند و بەستە لە گەڵ بانقی نێودەوڵەتی بۆ قەرز، کە ئەم قەرزەش دەزانین چ داوێکە وڵاتی تازەپێگەیشتووەکانی تێی دەکەون و لە کۆتاییدا بە سک هەڵگوشینی میللەتەکانیان تەواو دەبێت.

azzady22@gmail.com

25/01/2021